

DEKLARACIJA „PSCHIKOS SVEIKATA 2030”

2015 m. gegužės 15 d. Tarptautinės konferencijos „Psichikos sveikatos politika Europoje ir Lietuvoje 10 metų po Helsinkio konferencijos: nuo pokyčių vizijos iki rezultatų“ dalyviai, pritardami Lietuvos nevyriausybinų organizacijų ir nepriklausomų ekspertų parengtam psichikos sveikatos strategijos įgyvendinimo alternatyviam priemonių planui,

atkreipia Prezidentūros, Seimo, Vyriausybės, savivaldybių, visuomenės ir ją atstovaujančių organizacijų, profesinių grupių bei žiniasklaidos dėmesį į tai, kad:

- Lietuvoje išlieka labai aukšti savižudybių rodikliai;
- valstybės biudžeto, sveikatos draudimo ir ES struktūrinių fondų lėšos naudojamos ydingai ir neracionaliai paslaugų infrastruktūrai palaikyti;
- svarbūs šiuolaikiniai psichikos sveikatos principai, kuriuos Seimas, įgyvendindamas 2005 m. vykusios PSO Helsinkio konferencijos deklaraciją, įtvirtino paskelbęs 2007 m. Psichikos sveikatos strategiją, iki šiol nėra įgyvendinami;
- iki šiol valdžios institucijos, atsakingos už svarbios valstybei psichikos sveikatos politikos įgyvendinimą bei šio įgyvendinimo parlamentinę kontrolę, tinkamai nereagavo į mokslininkų atliktą analizę, kuri atskleidė svarbiausias permainų reikalaujančias sritis ir ryškiausias egzistuojančios sistemos spragas;- nesukurta veiksminga paslaugų sistema, todėl susikaupusios ir nesprenžiamos vaikų psichikos sveikatos problemos kelia grėsmę, kad pasekmių ekonominė ir socialinė našta tolydžio augs;
- Lietuvoje būtina neatidėliojant imtis esminių permainų įgyvendinant šiuolaikiniais mokslo ir vertybių principais grįstą psichikos sveikatos politiką;

siūlo:

- sutelkti valstybės institucijų ir visuomenės pastangas, kad būtų užpildytos esminės spragos Lietuvos psichikos sveikatos apsaugos sistemoje ir įvyktų seniai laukiamas proveržis;
- modernizuoti šią sistemą ir nuosekliai įgyvendinti šiuolaikinius psichikos sveikatos politikos principus, o kartu ir 2005 m. Helsinkio deklaraciją bei 2007 m. Lietuvos psichikos sveikatos strategiją;
- teikti veiksmingų bendruomeninio pobūdžio paslaugų kompleksą vaikams ir suaugusiems su psichikos sveikatos, elgesio sutrikimais ir proto negalia, užtikrinti šių paslaugų prieinamumą, kokybę bei adekvatų apmokėjimą;
- vykdyti veiksmingas tęstines prevencines programas vaikų ir suaugusiųjų psichikos sveikatos srityje;
- sukurti ir taikyti šiuolaikinius reikalavimus atitinkančius psichikos sveikatos sistemos veiklos rezultatų ir žmogaus teisių apsaugos šioje sistemoje nepriklausomos stebėsenos mechanizmus;

- tinkamai investuojant žmogiškuosius ir finansinius išteklius siekti, kad būtų įgyvendinti šie **tikslai**:
 - psichoterapijos ir kitos psichologinio konsultavimo ir gydymo paslaugos taptų prieinamos ir apmokamos iš PSDF biudžeto;
 - būtų plėtojamos ir apmokamos veiksmingos vaikų psichikos sveikatos priežiūros paslaugos, kasmet didinant jų apimtį, kokybę ir prieinamumą;
 - būtų sukurtas ir įdiegtas sklandžiai veikiantis pagalbos mėginusiems nusižudyti modelis;
 - seniūnijų darbuotojai išmokyti pastebėti savižudybės riziką ir į ją tinkamai sureaguoti;
 - padidėtų emocinės paramos linijų prieinamumas;
 - žmonės su psichikos ir proto negalia gautų tokias psichologines, socialines, būsto ir kitas paslaugas bendruomenės lygyje, kad bus apsaugotos ir jų, ir kitų visuomenės narių teisės gyventi saugiai;

pripažįsta, kad:

- investavus į pasiūlytas priemones ir kasmet didinant naujo pobūdžio paslaugų apimtį, per keletą metų pavyktų sumažinti priklausomybę nuo dabartinės paslaugų infrastruktūros, kuri remiasi didelėmis uždaromis įstaigomis, pertekliniu medikamentiniu gydymu ir kuriai būdingas neracionalus išteklių naudojimas bei žmogaus teisių pažeidimai;
- siūlomas priemonių planas remiasi geriausiomis pasaulio praktikomis ir yra nukreiptas į veiksmingų bendruomeninių paslaugų plėtrą, vaikų psichikos sveikatos stiprinimą, efektyvią savižudybių prevenciją ir nuolatinę nepriklausomą siekiamų rezultatų stebėseną;
- teikiamas priemonių planas siūlo būdus, kaip užpildyti akivaizdžias spragas - sumažinti stigmos ir socialinės atskirties reiškinius, užtikrinti prieinamumą prie veiksmingų paslaugų ir iš esmės modernizuoti Lietuvos psichikos sveikatos priežiūros infrastruktūrą.
- pereinamuoju laikotarpiu veiksmingai alternatyvių paslaugų sistemai sukurti bus reikalingos papildomos lėšos - preliminariais paskaičiavimais, apie 25 mln. eurų per artimiausius 3 metus;
- ateityje šios investicijos su kaupu atsipirks, nes įvykdžius permainas Lietuva turės žymiai veiksmingesnę psichikos sveikatos sistemą negu dabar, sveikesnę, atviresnę ir saugesnę visuomenę;
- šio plano svarstymas yra gera galimybė sutelkti aktyvius piliečius ir jų organizacijas, politikus, psichikos sveikatos priežiūros paslaugų vartotojus bei jų artimuosius, psichikos sveikatos ir gretutinių sričių specialistus, akademinį sektorių, žiniasklaidą reikalingam proveržiui.